ANNONSE

ANNONSE

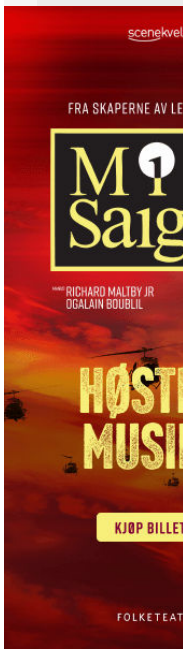

Anmeldelse: BIRGET; «Ways to Deal, Ways to Heal», Carte Blanche/Festspillene i Bergen:

En reinspikka nasjonalskatt!

«BIRGET; Ways to Deal, Ways to Heal» er som en frisk feiring og en vår traumebearbeiding på samme tid. En triumf for Carte Blanche, Elle Sofe Sara og Joar Nango.

KOREOGRAFERT HVERDAGSLIV: Danserne i Carte Blanche kroppsliggjør samiske erfaringer i BIRGET; Ways to Deal, Ways to Heal. Politikerbabbel projisert på presenningen bak. Foto: Øystein Haara

Hedda Fredly Teateranmelder

Publisert lørdag 27. mai 2023 - 20:03
Sist oppdatert mandag 29. mai 2023 - 20:36

Dagbladet Kultur Like Page 27K likes

ANNONSE

Anmeldelse: BIRGET; «Ways to Deal, Ways to Heal», Carte Blanche/Festspillene i Bergen: En reinspikka nasjonalskatt!

Dagbladet – Scene – 27. mai 20:21
Av: Hedda Fredly

«BIRGET; Ways to Deal, Ways to Heal» er som en frisk feiring og en vår traumebearbeiding på samme tid. En triumf for Carte Blanche, Elle Sofe Sara og Joar Nango.

TEATER/DANS: Om under én uke skal levere sin rapport om norsk fornorskingspolitikk og dens virkninger på samer, kvener, norskfinner og skogfinner. Like etter skal rapportens 700 sider leses høyt i sin helhet fra Nationaltheatrets hovedscene, og sendes live på NRK.

Poenget er at til beretningen om hvordan norske myndigheter systematisk har undertrykt sine nasjonale minoriteter.

Parallelt med kommisjonens arbeid har koreograf og regissør Elle Sofe Sara og kunstner og arkitekt Joar Nango i samarbeid med dansekompaniet Carte Blanche, laget et verk hvor det ikke er ord som skal lyttes til. I stedet lar de oss ta del i samiske erfaringer faktisk og fysisk.

«BIRGET; Ways to Deal, Ways to Heal» er blitt en på samme tid rørende, opprørende og oppløftende forestilling, hvor forsoning mellom samer og majoritetsbefolkning gjøres mulig å forestille seg.

Kongens tale

Urpremieren fant sted i Oslo samme uke som samenes nasjonaldag 6. februar, altså før de historiske demonstrasjonene og aksjonene mot vindmølleparken på Fosen som fant sted i vinter. Nypremieren under Festspillene i Bergen rt dermed blitt enda mer aktuell, og tar også debatten etter inn i forestillingen på elegant vis.

I starten hører vi opptak av HM Kongens tale ved åpningen av Sametinget, der han både beklaget til og anerkjente det samiske folket. Talen strømmer ut av en liten høyttaler som bæres rundt på scenen der danserne er i gang med en rekke tilsynelatende hverdagslige, praktiske gjøremål. Gradvis går lydbildet over til sitater fra spørretimer i Stortinget, der politiker-floskler om at «samenes psykiske helse tas på alvor», og at ingenting kan gjøres med noe som helst før man har satt i gang høringer og utredninger.

Når disse sitatene høres i loop, er det lett å oppfatte dem bare som babbel. Det oppleves både fortvilende og lett komisk.

Sammenrasket

Det sceniske landskapet i «BIRGET» likner slike som er typisk for postapokalyptiske filmer og forestillinger: Kostymene er en blanding av syntetiske sportsklær, ponchoer av slitte plastmaterialer, detaljer i skinn og pels, og crocks og cowboystøvler om hverandre.

På scenens bakvegg er store plastflak liksom skjødesløst heist opp, midt på scenen står en avbarket bjørkestamme støtt, langs sideveggene knallrøde brøytestikker. En tungt lastet slede dyttes rundt på av danserne. Etter hvert laster de av den og bygger et slags alter av sleden og plastflakene, tau, tv-skjerm, bark og brøytestikker.

I dette liksom «sammenraskede» og viltvoksende visuelle scenebildet – som man kan si generelt er karakteristisk for – trer en rekke skinnende koreografiske enkeltøyeblikk fram, og veves inn i et bergtakende hele. De fjorten danserne beveger seg organisk rundt i hele scenerommet, og søker vekselvis blikket til publikum. Det oppleves vennlig og upretensiøst.

Men snart skal et større alvor sive inn.

Å berge seg

Birget er et samisk uttrykk for «å berge seg med det man har». Denne filosofien om å leve og overleve, er brukt som prinsipp i arbeidet med forestillingen. Koreograf Sara tok med seg det flerkulturelle danseteamet hjem til Kautokeino for at de skulle få en kroppslig opplevelse og ikke minst kroppslig forståelse av samisk kultur: å kjenne jorda, kulda, folka og mørketida på kroppen.

Materialene til forestillingen ble også samlet mens de var i Kautokeino, og Nangos scenografi skaper slik en direkte forbindelse til praktisk arbeid på vidda. Når publikum etter hvert blir bedt om å sende slitte plastfôrsekker som er plassert under stolene ned fra amfiet, gjennomfører vi gledestrålende oppdraget. Sakte fylles scenen helt opp av

disse knallgule plastflakene. Det er som et høytidelig ritual, der alle i rommet blir bundet sammen i fortellingen.

Dette er bare ett av flere grep som også for oss i publikum skaper en kroppslig forankring i det som utspiller seg.

Mykhet og fortvilelse

Koreografien preges i starten av lett gåing , som om enkeltutøverne går utenfor stier og tråkker varsomt ned et mykt underlag. Litt etter litt kommer flere dansere til og kobler seg på den hverdagslige tråkkinga, før det hele blir mer stilisert og rytmisk – og sakte bygges opp til felles løping rundt på scenen. Da virvler de rundt med enorm kraft, som var de en flokk rein. Bevegelsen skaper formelig en vind som blåser ut over publikum.

Og mot slutten kommer partier der danserne kaster seg brått i gulvet, stiller seg opp i forvridde posisjoner, sparker i sceneveggene – alt mens et suggererende sirene-aktig lydbilde har tatt over for politiker-bablinga. Kanskje som en kroppsliggjøring av all lidelsen og urettferdigheten mange samer har vært utsatt for oppigjennom historien.

Slik balanseres ømhet, åpenhet, fortvilelse og kampvilje på utsøkt og hjerteskjærende vis.

Ikke overraskende har det vist seg at mange egentlig til at sannhets- og forsoningskommisjonen rapport vil føre til mer forsoning mellom majoritetsbefolkningen og den samiske/kvenske befolkningen. Så hvordan kan man få til dette?

Den rituelle måten «BIRGET» lar oss nærme oss erfaringene til denne utsatte gruppa på, er iallfall et godt bud. I sluttscenen inviteres publikum på nydelig vis igjen inn i felles handling med utøverne. Det er som en vennlig insistering på at fellesskap og forsoning er mulig.

Jeg anser Carte Blanche – Norges nasjonale kompani for samtidsdans som en reinspikka nasjonalskatt. Samarbeidet med Sara og Nango gjør ikke skam på denne posisjonen, tvert imot.

«BIRGET; Ways to Deal, Ways to Heal» blir åpningsforestilling på Festspillene i Nord-Norge i juni, og skal også spilles under Heddadagene i Oslo, før den skal turnere både i Norge og internasjonalt.